

Balassa Iván: Jankó János, Bp. 1975. — **Balassa Iván**: A Magyarországon élő nemzetiségek és népi kultúrájuk. (In: Népművészeti Akadémia I. Szerk.: **Varga Marianna**.) Bp. 1976. 194—207. old. — **Beck Zoltán**: A népszokás kutatás Békés megyei helyzetéről. Békési Elet. 1976. 550—551. old. — **Boros Marietta**: Tótkomlós mezőgazdasági fejlődésének vázlata. A Békés megyei Múzeumok Közleményei 3. 1974. 211—258. old. — **Csarejs Jánosné**: Edesanyám bocsorban csiholta a padlót. Békési Elet. 1978. 87—88. old. — **Dankó Imre**: Hozzászólás Krupa András Jegyzetek ... című tanulmányához. Békési Elet. 1978. 334—336. old. — **Dedinszky Gyula**: Miről beszélnek a száz év előtti békéscsabai kisiskolások szépírási gyakorlatai? Békési Elet. 1974. 315—322. old. — **Uő**: Vidám Csaba. Békési Elet. 1979. 221—230. old. — **Dioszegi Vilmos**: A tótkomlóiak hitvilága. A Békés megyei Múzeumok Közleményei 3. 1974. 63—116. old. — **Eperjessy Ernő**: Néhány gondolat a hazai nemzetiségek néprajzi hagyományainak vizsgálatához. Békési Elet. 1974. 547—549. old. — **Fügedi Erik**: Békéscsaba újratelepítése. Békési Elet. 1969. 56—68. old. — **Gunda Béla**: A zempléni szlovák falvak néprajzi jellege. (In: Nemzetközi Néprajzi Nemzetiségtudományi Konferencia. Szerk.: **Kósa László** — **Krupa András**.) Bp.—Békéscsaba. 1976. 33—38. old. — **Gyivicsán Anna**: A nemzetiségi kultúra ápolásának elvi és gyakorlati kérdései. Békési Elet. 1978. 69—77. old. — **Hentz Lajos**: Népi építkezés Mezőberényben. (In: Mezőberény története II. Szerk.: **Szabó Ferenc**.) Mezőberény, 1973. 293—290. old. — **Uő**: Népviselet. (In: Mezőberény története II. Szerk.: **Szabó Ferenc**.) Mezőberény 1973. 291—324. old. — **Irányi Dező**: Uttörő jellegű néprajzi gyűjtés Békés megyében. Békési Elet. 1976. 463—473. old. — **Jávor Katalin**: Asszonyfarsang Mátraalmon. (In: Népi Kultúra—Népi Társadalom. Szerk.: **Ortutay Gyula**.) Bp. 1969. 265—294. old. — **Kardos László**: Egyház és vallásos élet egy mai faluban. Bp. 1969. — **Kálmáni Béla**: Rozmaring zelyen. Bp. 1973. — **Koppány János**: Egy alföldi pingáló szlovák asszony. Békési Elet. 1972. 485—490. old. — **Krupa András**: Adalékok három nemzedék női népviseletének változásáról a 20. században Tótkomlós környékén. Uo. 1970. 482—492. old. — **Uő**: Egy földmunkás kereseti naplója (Györgyal György). Uo. 1970. 139—150. old. — **Uő**: Ot élő Achim-anekdota. Uo. 1971. 183—188. old. — **Uő**: Jeles napok a Békéscsabán és környékén élő szlovákoknál. Békéscsaba, 1971. — **Uő**: Hiedelmek—varázslatok—boszorkányok. Békéscsaba, 1974. — **Uő**: Jegyzetek a Békés megyei szlovák lakosok szokásai és hiedelmek kutatásának néhány problémájáról. Békési Elet. 1973. 215—333. old. — **Uő**: Jancsovics István nyelvtana és szótára. Uo. 1972. 225—243. old. — **Uő**: A nemzetiségi néprajz közművelődési szerepe. Uo. 1975. 357—368. old. — **Uő**: A szlovák nemzetiség szokás- és hiedelmek kutatásának problémái. (Vitaösszegezés.) Uo. 1975. 169—171. old. — **Uő**: Néprajzi jegyzetek Békéscsabaról. Békéscsaba, 1976. **Uő**: A sóskútsóm zvyku. Nás kalendár. 1977. 220—222. old. — **Uő**: Na čabianskej turni — A csabai tornyon. Békéscsaba, 1979. — **Lami Štefan**: Ludové zvyky v Jásdu. Ludové noviny. 1977. apr. 7. 2. old. — **Lamiová Estara**: Zvyky pri narodení dieťaťa v Püspökhátvane. Nás kalendár. 1978. 210—211. old. — **Lipták Pál**: A békési butéllák. (In: Butéllák. Szerk.: **Gecsei Lajos**.) Békéscsaba, 1973. — **Manga János**: Magyarországi szlovákok. (In: Népi Kultúra—Népi társadalom. Szerk.: **Ortutay Gyula**.) Bp. 1973. 211—249. old. — **Uő**: Szokások Tótkomlósban. A Békés megyei Múzeumok Közleményei 3. 1974. 3—62. old. — **Márkus Mihály**: Emlékezés Melich Jánosra. Békési Elet. 1977. 487—495. old. — **Olsvai Imre**: Maglódi szlovák dallamok. (In: Sokszíndű hagyományainkból I. Szerk.: **Lányi Ágoston** és **Olsvai Imre**.) Bp. é.n. 200—209. old. — **Pesovár Ernő**: Maglódi táncairól. Uo. 210—232. old. — **Petercsák Tivadar**: Vándoriparosok a Zempléni-hegységben. Ethnographia. 1973. 527—548. old. — **Szalanczay György**: Nemzetiségek Nógrádban. Palócföld. 1974. — **Schneider Miklós**: Adalékok a XVIII. század elején Békés megyébe vándorolt Nógrád megyei jobbgyókról. Békési Elet. 1973. 568—590. old. — **Szekély Lajos**: Haan Lajos a történetír. (In: Tanulmányok Békéscsaba történetéből. Szerk.: **Kristó György** és **Szekély Lajos**.) Békéscsaba. 1970. 169—188. old. — **Szilágyi Miklós**: A szokásteremtő és hagyományörző paraszti közösségről. Békési Elet. 1973. 555—557. old. — **Uő**: Mezővárosi közösség és néphagyomány. (In: Mezőberény története II. Szerk.: **Szabó Ferenc**.) Mezőberény. 1973. 179—226. old. — **Tábori György**: Tótkomlói kelengye. Békési Elet. 1970. 130—138. old. — **Uő**: A Békés megyei szótések. (In: Szótések. Szerk.: **Gecsei Lajos**.) Békéscsaba, 1973. — **Uő**: A mezőberényi szlovákok táplálkozási hagyományai. (In: Mezőberény története II. Szerk.: **Szabó Ferenc**.) Mezőberény. 1973. 353—362. old. — **Uő**: Tótkomlós állattartása. A Békés megyei Múzeumok Közleményei 3. 1974. 259—298. old. — **Ujváry Zoltán**: A nemzetiségi hagyomány változásának vizsgálata. Békési Elet. 1974. 121—125. old. — **Vajkai Aurél**: Tótkomlós népi építészete. A Békés megyei Múzeumok Közleményei 3. 1974. 135—210. old. — **Varga Gyula**: A mezőberényi paraszti gazdálkodás. (In: Mezőberény története II. Szerk.: **Szabó Ferenc**.) Mezőberény, 1973. 227—262. old. — **Vas Judit**: A szlovák jelesnapl táplálkozási emlékei Békéscsabán. Békési Elet. 1976. 402—413. old.

Schneider Miklós:

A fiatalok bevonása a honismereti mozgalomba

Az ifjúságnak a mozgalomban való foglalkoztatására vannak már hagyományos formák, melyeket megyénkben is gyakorolunk: így a szakkörök, a honismereti táborok, valamint a pályázatok, amelyek évről évre színvonalasabbak. A megyei múzeumi szervezet a Tájékoztató-múzeumok mozgalom mellett (amelyben szép számmal vettek részt fiatalok is) a Salgótarjáni Városi Tanácsal és a megyei úttörő elnökséggel közösen múzeumi mozgalmat indított az úttörők részére *Keresd meg, kutasd fel!* címmel. Ebben a város 10 általános iskolájának úttörői vettek részt és sok értékes emléket gyűjtöttek össze a város múltjára vonatkozóan. Egyre jobban kiszélesedik a múzeumbarát-körök tevékenysége, ahol a fiatalok együtt dolgoznak az idősebbekkel. Ezek a formák egyben a honismereti továbbképzés egy-egy sajátos célkitűzését is megvaló-

sítják. Külön ki kell emelnem a családi körben megkezdett és folytatott honismereti munka jelentőségét (pl. A tájak-korok-múzeumok keretében végzett országjárás), amely mindennél mélyebb nyomot hagy az ifjúságban.

Terveinkről szólva elsősorban azt kell szem előtt tartanunk, hogy a fiatalság tettvágya főként olyan újabb tevékenységek meghonosítását kívánja, melyek nem csak pusztá befogadást jelentenek, hanem cselekvésre ösztönzik őket. Ezért kezdeményezzük körükben (elsősorban a középiskolás fiataloknál) a földrajzi névgyűjtésbe való bekapcsolódást. (Ezt a szándékunkat nagy mértékben keresztelzi az a tény, hogy a MÉM kezdeményezésére az Országos Földügyi és Térképészeti Hivatal megkezdte a földrajzi nevek kiadását: Vajon nem lehetett volna ezt az MTA Nyelvtudományi Intézete által irányított országos akcióval egyeztetni?) Nagyon hasznosnak és jónak, a fiatalság számára rokonszenves honismereti tevékenységnek tartanánk a mozgalom országos vezetői régóta hangoztatott ötletének megvalósítását, nevezetesen a településekre vonatkozó fotódokumentáció és sajtódokumentáció készítésének elterjesztését. Ezzel meg lehetne törni a honismereti tevékenységnek azt az egyoldalúságát, amely elsősorban — sokszor szinte kizárólagosan — a múlt emlékeinek a feltárásában keresi a feladatokat. Sokszor éri vád a fiatalokat (sajnos nem mindig alaptalanul) a közéleti érdektelenség és közöny miatt. Eppen ezért honismereti munkánk szerves részévé kell tenni hazánk jelenének, eredményeinek és gondjainak megismerését. Az ilyen jellegű tevékenység formáit még korántsem dolgoztuk ki kellő mértékben, a jövőben sokkal nagyobb figyelmet kell szentelnünk e kérdés megoldásának. Igaz, vannak már bátorítatlan kísérletek erre vonatkozóan megyénkben is. Így említhetném a galgautai falukrónikát, amely úgy készül, hogy az iskolai honismereti szakkör tagjai film- és fényképdokumentumokból, valamint hangfelvételekből évente összeállítják az előző esztendő legfontosabb eseményeinek krónikáját. Ilyen kezdeményezést valósít meg a Szécsényi Honismereti Híradó, melyben a néprajzi, a régészeti és egyáltalán a múltra vonatkozó cikkek mellett a község egy-egy vállalatának, szövetkezetének, intézményének mai életét, tevékenységét ismertető írások is találhatóak. Szilárd meggyőződés, hogy ezek ugyanúgy hozzásegítik az ifjúságot szülőfalujuk jobb megismeréséhez és megszeretetéséhez, mint a múlt hagyományait bemutató részek.

Kétségtelen az is, hogy mint az országban, úgy megyénkben is működnek az Országjáró Diákkörök. De valljuk meg: ezek a közösségek a középiskolás ifjúságnak csak elenyésző százalékát tömörítik magukba. Sokkal nagyobb azoknak a fiataloknak a száma, akik az országgal csak autóbusszos túrák alkalmával ismerkednek meg. Azért hangsúlyozom, hogy „csak”, mert ezeknek az országjáró utaknak az előkészítése és a megszervezése még sok kívánnivalót hagy maga után. Nemcsak arra gondolok, hogy nem minden pedagógus készíti fel kellő mértékben az ifjúságot egy-egy táj megismerésére, hanem arra is, hogy a tájékoztatásban oly nagyfontosságú útikönyvek szerzői sem állnak mindig hivatásuk magaslatán: régebbi, elavult könyvekből jól-rosszul összeollózott kiadványaik sokszor hézagosan, egyoldalúan mutatnak be egy-egy tájat. (Például a közelmúltban megjelent Észak-Magyarország című útikönyv a Nógrád megyei Romhány községnél csak a Rákóczi korra emlékeztető dolgokról ír és meg sem említi, hogy ott működik az ország egyik legjelentősebb kerámiagyára, amelyről a felnőttek, de a gyerekek is számos esetben hallhattak a rádióban, láthattak riportot a tévében stb.). Nem arról van szó, hogy nincs szükség a műemlékek bemutatására, de világosan látnunk kell: egy adott településről nemcsak azt kell tudnunk, hogy milyen műemlékei vannak, vagy hogy mióta létezik.

Amikor a honismereti munkában az ifjúságnak hazánk jelenével való megismerését szorgalmazom, cseppet sem kívánom a nagy múltra visszatekintő és tiszteletré méltóan kitereljesedett hagyományápoló munka háttérbe szorítását. Magam is valóm népünk egyik nagy tanítójával, Apáczai Csere Jánossal, hogy „a hagyománnyal való visszaélés lehetősége nem igazolhatja a hagyományban rejlő erőről való lemondást...” Csupán azt kívánom hangsúlyozni, hogy az ifjúság körében végzett honismereti munkánkban az eddiginél jobban meg kell találnunk a két alapfeladat — a hagyományápolás és a jelen megismeretése — egészséges arányát.

